

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ МОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ У П'ЄСІ ЮДЖИНА О'НІЛА "ПРИСТРАСТІ ПІД В'ЯЗАМИ"

У статті розглянуто, як мова демонструє виховання, рівень освіти, особливості способу життя, смаки, світосприйняття, внутрішні проблеми і конфлікти героїв п'єси Юджина О'Ніла "Пристрасті під в'язами". Установлено, що в п'єсі з метою розкриття психології героїв та їх конфліктів уживаються діалектизми, розмовна та вульгарна лексика, емоційно-забарвлені метафори та епітети. Досліджено роль прислів'їв, коротких, рубаних фраз, випадків алітерації в передачі психологічного стану героїв.

Ключові слова: психологія, діалектизм, вульгаризм, алітерація, метафора.

Teiegina N. I. Grugorash U. L.

The Peculiarities of Expressing the Psychological Aspect of Eugene O'Neill's Play "Desire Under the Elms" Through Linguistic Means.

The article analyzes the way the characters speeches display their background, way of living, tastes, world outlook, inner problems and their conflicts in Eugene O'Neill's play "Desire under the Elms". It is discovered that to let the reader understand the character's psychology and conflicts dialectal, colloquial, vulgar words and emotionally-coloured metaphors and epithets are used in the play. The role of proverbs, short, chopped phrases and cases of alliteration in communicating the character's state of mind is investigated.

Key words: psychology, dialectal words, vulgar words, alliteration, metaphor.

Особливістю драматичного твору є те, що в ньому за винятком ремарок та сценічних вказівок відсутні слова автора, отже, основну інформацію про героїв драми ми отримуємо від самих героїв, їхня мова демонструє їх виховання, рівень

освіти, розкриває особливості способу життя, смаки, ставлення один до одного, світосприйняття, внутрішні проблеми і конфлікти.

Однією з особливостей мови героїв п'єси "Пристрасті під в'язами" є використання діалектизмів. Російський учений Ілля Романович Гальперін стверджує, що "якби діалектні слова не використовувалися в драмах, вони би цілком зникли з англійської мови" [4, 117]. Основною функцією діалектизмів, на думку Гальперіна, є характеристика персонажів через їхню мову. Саме з такою метою використовує в драмі "Пристрасті під в'язами" діалектну лексику Юджин О'Ніл. Крім того, в драмі багато слів, притаманних розмовному стилю. За допомогою такого відбору лексики автор не тільки створює можливість пізнання персонажів через їхню мову, а й надає п'єсі природного звучання. У драмі зустрічаємо діалектні, згідно зі словником Вебстера, слова "paw" (тато), "maw" (мама), "afore" (перед), а також розмовні "yonder" (ось там), 'hain't" та "air" (скорочено від have not, has not, am not, is not, are not). О'Ніл уводить архаїзми – "thy" (твій, твоя, твоє, твої), "ye" (ви). Вживання цих лексичних одиниць сприяє правдоподібності та автентичності, адже дія відбувається в 1850-х роках, а герої п'єси живуть далеко від великих міст, на ізольованій фермі.

Драматург використовує в п'єсі прислів'я – короткі вислови, які у стислій формі зображують накопичений життєвий досвід суспільства і слугують символами абстрактних ідей. Вони зазвичай повчальні, є носіями певного образу [4, 181]. З іншого боку, за допомогою прислів'їв автор ще раз підкреслює те, що він зображає простий, робочий люд, і наближує драму до народних витоків. Симеон, один із синів Ефраїма Кебота, говорячи про роки, втрачені на фермі, використовує прислів'я "...po use'n cryin' over split milk" [5, 332] (Нема чого такати над розлитим молоком). Герої часто використовують сталі, загальновідомі вирази: "I'm a heap sight bigger hunk nor yew kin chew!" [5, 342] (Я значно більший шматок, ніж ти можеш розжувати!); "I'm too old a bird" [5, 373] (Я стріляний горобець)', "He 's the dead spit 'n' image o' yew!" [5, 343] (Він твоя точна копія.).

Мова героїв п'єси "Пристрасті під в'язами" свідчить, що вони обмежені та малоосвічені, часом брутальні, В їх мові багато вульгаризмів Оскільки

вульгаризми виникають у розмові автоматично, за звичкою, мовець не має на меті вживати ці слова в їх прямому значенні, а вживає їх як слова паразити, Юджин О'Ніл використовує їх для того, щоб надати діалогам природності звучання, а також зобразити персонажів як емоційних, нестриманих людей. У більшості випадків вони використовують вульгаризми цілеспрямовано, щоб навмисно образити співрозмовника і викликати його на мовну дуель: "The cussed old miser!" [5, 326] (Проклятий старий скнара!), "The damned old mule!" [5, 327] (Проклятий старий мул!), "a dumb fool" [5, 336] (німий дурень), "calf" [5, 328] (йолоп), "Ye darned old witch!" [5, 339] (Ти клята стара відьма!), "old whore" [5, 343] (стара повія), "a born donkey" [5, 364] (вроджений осел) та багато інших. Такі вислови передають ставлення героїв один до одного, те, що вони думають один про одного. За відсутності більш цивілізованих засобів їхні думки виливаються у вульгарну лайку.

Ефраїм Кебот і його сини – природжені землероби, які живуть своєю фермою і постійною важкою працею. Вони – прості, неотесані селяни, а тому і їхня мова проста. Речення, за допомогою яких вони спілкуються, короткі, непоширені, складаються з підмета, присудка і, як правило, одного другорядного члена речення. Розглянемо діалог Пітера та Симеона (частина 1, сцена 1):

Simeon – I air hungry! Симеон – Я голодний!

Peter – I smells bacon ! Пітер – Я відчуваю запах бекону і

Simeon – Bacon's good! Симеон – Бекон це добре!

Peter – Bacon's bacon! [5,321]. Пітер – Бекон це бекон

Такі короткі, примітивні речення, чимось схожі на розмову дітей, свідчать про бідність мови, а, отже, і думки, і внутрішнього світу загалом. Близькість до природи і тривале перебування далеко від цивілізованого світу на ізольованій фермі самих героїв уподібнило до звірів, які живуть за покликом інстинктів. Свої кострубаті думки герої висловлюють кострубатими, граматично неправильними реченнями: "What if I does kiss her?" [5, 326] (А якщо я й справді її поцілую?). "Them's tu cows!" [5, 331] (Це мої корови!). "We was married twenty year!" [5, 349]

(Ми були одружені двадцять років!). Мова багата на окличні речення та вигуки: "Whoop!", "Waal...!" "Purty!" (Гарно!), "I air hungry!" [5, 321] (Я голодний!), "It's a durn lie!" [5, 327] (Це клята брехня!). Мова свідчить про значну емоційність та нестриманість героїв, про домінування тваринного, дикого начала у їхній свідомості. Достатньо згадати сцену, коли Пітер та Симеон вирушають у Каліфорнію. Під впливом емоцій вони вигукують і танцюють, наче два незграбні ведмеді, перевалюючись зі сторони на сторону [3, 111].

Важливу роль відіграє перша репліка Ібена, якою починається п'єса: "God! Purty!" [5, 319] (Боже! Яка краса!), – вигукує він, вражений красою навколишнього світу, розкішними фарбами літнього заходу сонця. Проте Ібен – не чужий у цих краях. Він бачить перед собою цю картину з дня на день, з року в рік. Ця сцена говорить не тільки про його здатність відчувати красу, а і про глибинний зв'язок з природою. Насправді, не тільки Ібен, а й усі герої п'єси нерозривно пов'язані з природою, частиною якої вони стали в результаті довготривалого життя поза межами технічного прогресу. Вони сприймають реальність через природні образи, мислять образами, близькими їх способу життя, образами з їхнього оточення, тому метафори, порівняння, які вони використовують у своїй мові, неодмінно пов'язані з природою. Старий Ефраїм називає себе міцним горішком, якого не так просто розколоти ("A hard nut to crack even yet" [5, 346]), а також вважає себе здоровим і міцним, як пекан ("I'm sound an' tough as hickory!" [5, 344]). Аббі, звертаючись до Ібена, каже: "Ye look all slicked like a prize bull" [5, 341] (Ти виглядаєш таким вилизаним, як бик на виставці). Ібен, думаючи про Мінні, каже: "She's like t' night, ... her eyes kin wink like a star. ... she smells like a wa'm plowed field..." [5, 326] (Вона, як сьогоднішня ніч. ... очі її блищать, немов зорі, ... і пахне воно, як свіжозоране поле); Симеону волосся його покійної дружини нагадує кінський хвіст: "hair long's boss tail..." [5, 320]; Ібен порівнює себе з найкращим півнем: "the prize rooster o' this roost" [5, 357]. Старий Ефраїм, страждаючи від самотності, шукає розради біля корів, які, на його думку, розуміють його, вік часто іде в хлів і спить з коровами, тому що йому там тепліше і затишніше. ніж у домі. За допомогою таких анімалістичних

образів автор намагається відтворити специфіку сільського життя, світосприйняття і мислення людини, чие існування залежить від природи.

Герої п'єси "Пристрасті під в'язами" сприймають природу як вищу силу, яка керує їхніми життями, вона бере верх над стереотипами і вивільняє справжні людські почуття, стає поштовхом до розвитку, вдосконалення: "Ye kin feel it burnin' into the earth – Nature – makin' thin's grow – bigger 'n' bigger – burnin' inside ye – makin' ye want to grow – into somethin' else – till ye re lined with it – an it s your'n – but it owns ye, too – an' makes ye grow bigger – like a tree – like them elums" [5, 342] (Ти можеш відчутти, як вона палає в землі – Природа – змушуючи речі рости – більшими і більшими – палаючи в тобі – змушуючи тебе хотіти рости – в щось інше – поки ти пов'язаний з нею – і вона твоя – але вона володіє тобою також – і змушує тебе рости більшим – як дерево – як в'язи). Такі довгі речення зустрічаються в мові героїв дуже рідко. Як правило, вони громіздкі, складаються з рубаних, коротких, часто не пов'язаних між собою словосполучень, які ще й до того поєднані граматично неправильно. За допомогою таких засобів Юджин О'Ніл передає внутрішній стан персонажів, хвилювання, збентеженість, почуття, які охоплюють і переповнюють їх. Відчувається внутрішня напруга, страх і обожнювання природи одночасно. На письмі це передається шляхом написання слова "природа" з великої літери. Новоанглійська свідомість відбиває тут новоанглійський спосіб життя, сприймаючи природу як всесильну, безлику і деколи вороже налаштовану

Спілкуючись між собою, герої п'єси не тільки використовують анімалістичні образи, але й часто повторюють їх. Наприклад. Пітер та Симеон, старші сини Ефраїма. маючи на увазі свою молодшого брата Ібена та батька, п'ять разів повторюють "Dog'll eat dog" (Собака з'їсть собаку). Такі повтори, з одного боку, свідчать про те, що люди сприймають реальність через природні явища та речі, а з іншого – що їхній лексичний запас настільки бідний, що їм не залишається нічого іншого, як постійно повторювати одну і ту саму фразу. Але в той же час ця фраза завдяки повторам стає ключовою і акцентує увагу на основному конфлікті п'єси, який виникає через власність – ферму.

У драмі часто зустрічається літера "G". Саме за допомогою "G" часто створюється алітерація, яка підкреслює характер ситуації. Крім того, у п'єсі набуває символічного звучання. "G", насамперед, символізує ту велику силу, яка керує життям героїв – це "God" (Бог).

Cabon – Lord God o' Hosts, smite the undutiful sons with Thy wust cuss! Eben – Yew 'n' yewr God! Alius cussin' folks – allus naggin' em! Cabot – God o' the old! God o' the lonesome! Eben Naggin' His sheep t' sin! T' hell with yew God! [5, 340]. Кебот – Боже правий, пошли на невірних синів Своїх найстрашніше прокляття! Ібен – Ти і твій Бог! Завжди проклинаєте людей – завжди прискіпуетесь до них! Кебот-Боже старості! Боже самотності! Ібен – Він змушує Своє стадо до гріха! К бісу з твоїм Богом!

З діалогу бачимо, що, з одного боку, герої сприймають Бога як вищу силу, якої вони бояться, з другого боку, вони говорять про нього як про людину, самотню і жорстоку. Ефраїм Кебот навіть уподібнює себе до нього, вважаючи себе його правою рукою, апостолом.

Стосунки героїв п'єси з Богом непрості. У їхній свідомості панує образ розгніваного Бога, втілення всемогутності, яка безпощадно карає грішний рід людський. Кеботи – кальвіністи, їхній Бог – твердий, незворушний, Бог, який не знає милосердя, Бог каміння та п'їтьми. Таке уявлення про Всевишнього зробило героїв злими, жорстокими, перетворило їхні серця на каміння, вони огрубіли тілом і душею, огрубіли їхні думки, а отже і мова, і не тільки стосовно один до одного, а й до Бога: "T' hell with yewr God!" [5, 340] (К бісу з твоїм Богом!), – каже Ібен під час сварки з Ефраїмом. Проте там, де існує релігія і поклоніння Богу, там завжди існує уявлення про диявола як силу, що протистоїть Богу. Тому Еббі, яка спокушає його, Ібен сприймає як диявола: "Yew kin go t' the devil!" [5, 338] (Иди к бісу!), "Ye devil!" [5, 339] (Ти диявол!). "She-devil!" [5, 329] (Диявол в жіночій подобі!).

Друга літера "G", яка керує життями героїв п'єси – це "Gold" (Золото): "Gold in the sky – in the West – Golden Gate – Californi-a! – Coldest West! – fields o' gold!" [5, 320] (Золото в небі – на Заході – Золоті Ворота – Каліфорні-я! – Золотий Захід!

– поля золота.:'), "go – gold – golden Gate – gold sun field o gold in the West!" [5, 371] (іти – золото – золоті Ворота – золоте сонце – поле золота на Заході!). А в ширшому розумінні слова – бажання власності.

"Пристрасті під в'язами" – драма власності. Бажання володіти матеріальними цінностями призводить до того, що герої приносять у жертву свої живі душі і навіть життя. Увесь сюжет п'єси обертається навколо ферми. Центральною колізією є боротьба за володіння нею, ця боротьба перетворює батька, синів та їх молоду мачуху на ворогів. Вона спотворює істинні характери героїв, їх душі, наміри і бажання настільки, що вони перестають сприймати один одного і навіть самих себе як людей, піддаючись розрахунку. Герої п'єси перебувають у стані постійної боротьби, яка знаходить своє вираження у фізичному, духовному та словесному протистоянні. "It's mine! Mine, d' ye hear? Mine!" [5, 331] (Вона моя! Моя, ви чуєте? Моя!), повторює Ібен, відстоюючи свої права на ферму. "This be tu farm – this be my hum – this be my kitchen!" [5, 339] (Це моя ферма – мій дім – моя кухня), відповідає Аббі, оформивши свої думки в паралельну конструкцію, а її очі жадібно поглинають дім ("her eyes gloating on the house " [5, 335]).

Юджин О'Ніл ставив собі за мету зробити ферму одним із персонажів п'єси [2, 136]. Йому це вдалося, оскільки герої драми говорять про ферму так, наче про живу істоту. Наприклад, Ефраїм Кебот ототожнює її з собою: "The farm needs a son!" [5, 348] (Ферма потребує сина!), "Me and the farm has got t' be get a son!" [5, 348] (Мені і фермі потрібен син!). Але природні інстинкти, вириваючись назовні, вступають у конфлікт із двома силами, домінуючими в свідомості героїв, – Богом і власністю: "I kin fed it grow in' in me – growin' and grow in' – till it'll burst out..." [5,325] (Я відчуваю, як це росте в мені, росте і росте, аж поки не вибухне...). Як пагін, вибиваючись з-під землі, росте, тягнеться вгору, так в Ібені ростуть природні бажання: "It's lust eat in' his heart" [5, 345] (Хіть їсть його серце).

Отже, психологія героїв п'єси визначається двома силами, які володіють їхньою свідомістю, – їхньою фанатичною набожністю в жорсткому кальвіністському варіанті і їхнім не менш фанатичним прагненням власності. Конфлікт цих двох, по суті своїй, соціальних сил із природними інстинктами людини, із природним

потягом і почуттями призводить до трагедії. Цей психологічний конфлікт виражено не тільки через дії героїв, але повною мірою і через їхню мову.

Література

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования): Уч. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз.". – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990 – 300 с.
2. Коренева М. М. Творчество Ю. О'Нила и пути американской драмы – М: Наука, 1990 – 336 с.
3. Ромм А. С. Американская драматургия первой половины XX века – Л.: Искусство, Ленингр. отд-ние, 1978. – 247 с.
4. Galperin I. R. Stylistics. – Moscow: Higher School, 1977. – 332 p.
5. O'Neill E. Complete Plays 1920-1931. Vol.2. – New York: Literary Classics of the US, 1988. – P. 317-379.
6. Webster's New World Dictionary of American English. Third Edition – New York: Simon & Schuster, 1988. –1574 p.